

**IAIN M.
BANKS
MUISTA
FLEBASTA**

SUOMENTANUT VILLE KEYNÄS

AULA & CO

Englanninkielinen alkuteos *Consider Phlebas*
© lain M. Banks 1987

First published in the United Kingdom in the English language in 1987 by
Macmillan Limited
First published by Orbit, an imprint of Little, Brown Book Group, in 2008

ISBN 978-952-364-344-4
© Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 2023

Toinen, korjattu painos.

Suomennos Ville Keynäs

Suomentaja kiittää Eemeli Tombergia, joka ystävällisesti suostui tarkistamaan käännöksen ja oikoi monia ensimmäisen painoksen asiavirheitä.

Kansi: Tuomo Parikka

Paino: Tallinna Raamatutrükikoda

Kustannusosakeyhtiö Aula & Co
Eerikinkatu 36, 00180 Helsinki
aulakustannus.fi

Bill Huntin muistolle

Epäjumalanpalvelonta on pahempi kuin verilöyly

KORAANI, 2:191

*Pakana tai juutalainen,
oi sinä joka käännät ruoria
ja tähystät tuulenpuolta,
muista Flebasta, joka äsken
oli varteva ja kaunis kuin sinä.*

T.S.ELIOT

"Autio maa", IV

(suomennos Lauri Viljanen)

Alkunäytös

1. Sorpen
2. Jumalan Käsi 137
3. Kirkkaan Ilman Pyörre
4. Valon Temppli

Pelin tilanne: yksi

5. Megalaiva
 6. Syöjät
- Välinäytös pimeässä*
7. Vauriopeli
 8. Luovuuden rajat

Pelin tilanne: kaksi

9. Scharin Maailma
10. Komentojärjestelmä: batoliitti

Pelin tilanne: kolme

11. Komentojärjestelmä: asemat
 12. Komentojärjestelmä: koneet
 13. komentojärjestelmä: pääteasema
 14. Muista Flebasta
- Liitteet: Idiriläisten ja Kulttuurin välinen sota

Vaikuttimet: Kulttuuri

Vaikuttimet: idiriläiset

Sota, lyhyesti (tiivistelmä päätekstistä)

Dramatis Personae

Jälkinäytös

Alkunäytös

Aluksella ei ollut edes nimeä. Siinä ei ollut ihmismiehistöä, koska sen rakentaneelta telakalta oli ihmiset evakuoitu jo aikaa sitten. Samasta syystä siinä ei ollut minkäänlaisia elämää ylläpitäviä järjestelmiä tai majoitustiloja. Sillä ei ollut luokkanumeroa eikä laivuetunnusta, koska se oli erilaisten sota-alusten osista ja palasista kokoon kyhätty sekasikiö, eikä sillä ollut nimeä koska telakkayksiköllä ei ollut aikaa moiseen hienosteluun.

Telakka oli parhaansa mukaan kasannut sen tyhjentyneistä komponenttivarastoistaan, vaikka useimmat sen ase-, voima- ja aistijärjestelmistä olivatkin viallisia, vanhentuneita tai huollon tarpeessa. Rakentajayksikkö tiesi tuhoutuvansa varmasti, mutta oli vielä pieni mahdollisuus, että sen viimeinen luomus ehtisi ja onnistuisi pakenemaan.

Rakentajayksiköllä oli yksi täydellinen, mittaamattoman arvokas komponentti: käsittämättömän voimakas, joskin vielä raaka ja kouluttamaton Mieli, jonka ympärille se rakensi muun aluksen. Jos alus onnistuisi viemään Mielen turvaan, se voisi katsoa pärjänneensä hyvin. Oli toinenkin syy, miksi äititelakka ei antanut sota-aluslapselleen nimeä: sen mielestä siltä puuttui myös jotain muuta – toivoa.

Alus jätti telakan kun suurin osa asennustöistä oli vielä kesken. Voimakkaasti kiihdyttäen, seuraillen neliulotteista spiraalia läpi tähtiryöpyn, jossa tiesi vain vaaran odottavan, se sukelsi hyperavaruuteen vanhoilla moottoreilla, jotka oli otettu jonkin luokan hyläystä aluksesta, katsoi toisesta otetuilla sensoreilla, miten sen synnyinpaikka pieneni sen takana, ja testaili vanhanaikaisia aseyksiköitä, jotka oli otettu jostakin kolmannesta. Sota-alusrungon sisällä, ahtaissa, valaisemattomissa, lämmittämättömissä, hapettomissa tiloissa rakentajarobotit uurastivat asentaen tai viimeistellen sensoreita, siirtimiä, kenttägeneraattoreita, kentänmurtajia, laserkenttiä, plasmakammioita, taistelukärkimakasiineja, ohjausyksiköitä, korjausjärjestelmiä ja tuhansia muita enemmän tai vähemmän merkittäviä komponentteja, joita sota-aluksissa tarvitaan. Vähitellen, aluksen siirtyessä halki tähtijärjestelmien välisten laajojen avaruuksien, sen sisäinen struktuuri muuttui vähemmän kaoottiseksi ja järjestyneemmäksi, kun rakentajarobotit saivat työnsä päätökseen.

Kun aluksen ensimmäinen matka oli kestänyt joitakin kymmeniä tunteja, se kokeili ilmaisimiaan kohdistamalla ne sinne mistä oli tullut, ja rekisteröi yhden valtavan annihilaattorijähdynksen kaukana takanaan, siellä missä tehdaslaitos oli ollut. Se katseli hetken laajenevan säteilykehän kasvamista, käänsi sitten seuraajakentän eteenpäin ja syötti lisää energiaa jo valmiiksi ylikuormitettuihin moottoreihinsa.

Alus teki kaikkensa välttääkseen taistelua. Se pysytteli kaukana reiteistä, joita vihollisalukset mahdollisesti voisivat käyttää, se piti jokaista aluksen aavistustakin vahvistettuna vihollishavaintona. Samalla se mutkitteli ja syöksähteli ja kiemurteli ja nousi ja laski, teki kierteitä niin nopeasti kuin pystyi, niin suoraan kuin uskalsi, poikki sen linnunradan haaran, jossa oli syntynyt, suunnistaen kohti suurta tähtikannasta ja sen takana olevaa suhteellisen tyhjää avaruutta, jonka toiselta puolelta, seuraavan haaran reuna-alueilta, se saattaisi löytää turvan.

Juuri saapuessaan tuolle ensimmäiselle rajalle, missä tähti-muuri kohosi kuin kimaltava törmä tyhjiydessä, se jäi kiinni.

Vihollislaivasto, jonka reitti sattumalta kulki tarpeeksi läheltä pakenevaa alusta, havaitsi sen räjäjäisen, rätisevän säteilykuoren ja pysäytti sen. Alus ajoi suoraan vihollisen väijytykseen ja jäi alakynteen. Heikompana, hitaana ja haavoittuvana se tiesi melkein heti, ettei sillä ollut mitään mahdollisuutta edes kolhaista vastustajaa.

Niinpä se tuhosi itsensä, laukaisten oman taistelukärkivarastonsa yllättävässä energiapurkauksessa, joka sekunnin ajan pelkästään hyperavaruudessa loisti kirkkaammin kuin läheisen järjestelmän keltainen kääpiötähti.

Hetkeä ennen kuin alus itse räjähti plasmaksi suurin osa tuhansista räjähtävistä taistelukärjistä oli hajottunut sen ympärille säteilykehäksi, jonka läpi näytti olevan mahdoton paeta. Niissä sekunnin murto-osissa, minkä tämä kesti, oli joitakin miljoonasosia, jolloin vihollislaivaston taistelutietokoneet hetkellisesti analysoivat laajenevan säteilyn neliulotteisen labyrintin ja näkivät, että siinä oli yksi käsittämättömän monimutkainen ja epätodennäköinen ulospääsytie purkautuvien energioiden sisäkkäisistä kehistä, jotka nyt avautuivat kuin valtavan kukan terälehdet tähtijärjestelmien välille. Se ei kuitenkaan ollut sellainen reitti, minkä jonkin pienen ja arkaaisen sota-aluksen Mieli olisi voinut suunnitella, luoda ja noudattaa.

Sitten kun oli huomattu, että aluksen Mieli oli seurannut nimenomaan tuota reittiä läpi tuhokenttänsä, oli liian myöhäistä estää sitä putoamasta hyperavaruuden läpi kohti pientä, kylmää planeettaa, joka oli neljäs lähellä olevan järjestelmän ainokaisesta keltaisesta auringosta lukien.

Oli myöskin myöhäistä tehdä mitään aluksen taistelukärkien räjähtäessään synnyttämälle valolle, joka oli järjestetty karkeasti ilmoittamaan aluksen kohtalo ja pakoon päässeen Mielen tila

ja sijainti, ja olisi kenen tahansa luettavissa, joka havaitsisi tuon epätodellisen valon sen syöksyessä linnunradan poikki. Kenties kaikista pahinta oli – ja nuo elektroniset aivot olisivat nyt kauhistuneet, jos niiden rakenne olisi sen sallinut – että planeetta, johon Mieli oli räjähdyskilpensä läpi syöksynyt, ei ollut sellainen, johon olisi voitu vain hyökätä, joka olisi voitu tuhota tai jolle olisi voitu edes laskeutua: se oli Scharin Maailma, lähellä kahden linnunradan osan välistä, Synkäksi Poukamaksi kutsuttua tyhjän avaruuden aluetta, ja se oli yksi kielletyistä Kuolleiden Planeetoista.

1. Sorpen

Se oli jo hänen ylähuulensa tasolla vaikka hän oli painanut päänsä lujasti sellin kiviseinää vasten. Hänen nenänsä ylsi hädin tuskin pinnan yläpuolelle. Hän ei saisi käsiään irti riittävän nopeasti; hän hukkuisi.

Sellin pimeydessä, löyhkässä ja lämmössä, hien valuessa kulmakarvojen ja kiinnipuristettujen silmäluomien yli, hänen transsinsa yhä jatkuessa osa hänen aivoistaan yritti tottua oman kuolemansa ajatukseen. Mutta oli myös jotain muuta, jotakin joka ei suostunut menemään pois, josta ei ollut apua ja joka vain häiritsi kuin näkymätön hyönteinen, joka inisee hiljaisessa huoneessa. Se oli lause, merkityksetön ja tarpeeton ja niin vanha että hän oli unohtanut, missä oli sen kuullut, se kiersi ympyrää hänen päässään kuin marmorikuula, joka pyörii ruukussa:

Bozlen Kakkosen jinmotit tappavat uuden vuosikuninkaan läheisten perheenjäsenten rituaaliset perintömurhaajat hukuttamalla heidät Mannermaisen Empasauruksen kyyneliin sen surukauden aikana.

Koettelemuksensa ollessa vasta aluillaan, kun hän vielä oli vain osaksi transsissa, hän oli miettinyt mitä tapahtuisi, jos nyt oksentaisi. Se oli siinä vaiheessa, kun palatsin keittiöt – hänen laskelmiensa mukaan noin viisitoista tai kuusitoista kerrosta ylempänä

– olivat laskeneet jätteensä siihen mutkittelevaan putkiverkostoon, joka päättyi viemäriselliin. Pulputtava vetinen sotku oli irrottanut mädäntynyttä ruokaa, joka oli peräisin edelliseltä kerralta, kun joku onneton raukka oli hukkunut saastaan ja jätteisiin, ja silloin tuntui että hän voisi oksentaa. Oli lähes lohduttavaa todeta, että se ei mitenkään vaikuttaisi hänen kuolemansa ajankohtaan.

Sitten hän oli pohtinut – siinä hermostuneen kevytmielisyyden puuskassa, joka toisinaan valtaa, kun ei voi tehdä muuta kuin odottaa kuoleman hetkeä – jouduttaisiko itkeminen hänen kuolemaansa. Teoriassa niin kävisi, joskin käytännön kannalta sillä ei ollut merkitystä, ja silloin tuo lause oli alkanut pyöriä hänen päässään.

Bozlen Kakkosen jinmotit tappavat uuden vuosikuninkaan läheisten...

Neste, jonka hän saattoi liiankin hyvin kuulla ja tuntea ja haistaa – ja olisi luultavasti voinut myös nähdä silmillään, jotka olivat kaikkea muuta kuin tavalliset, mikäli ne vain olisivat olleet auki – nousi hetkeksi koskettamaan hänen nenäänsä. Hän tunsi sen tukkivan sieraimensa, täyttäen ne löyhkällä, joka pani vatsan kouristelemaan. Mutta hän ravisti päätään, yritti painaa sitä vieläkin taemmas kiviä vasten, ja löyhkäävä liemi väistyi. Hän puhalsi, ja saattoi taas hengittää.

Nyt ei kestäisi enää kauan. Hän tarkasti jälleen ranteensa mutta siitä ei ollut apua. Siinä menisi vielä ainakin tunti, ja hänellä oli parhaassakin tapauksessa ainoastaan minuutteja.

Sitä paitsi transsi oli haihtumassa. Hän oli palaamassa lähes täyteen tietoisuuteen, kuin hänen aivonsa olisivat halunneet täydesti nauttia hänen kuolemastaan ja omasta sammumisestaan. Hän yritti ajatella jotakin syvällistä, nähdä elämänsä vilisevän silmiensä editse, yhtäkkiä muistaa jonkin vanhan rakkauden, unoh-

duksiin painuneen ennustuksen tai varoituksen. Mutta mitään ei ollut, vain merkityksetön lause, ja tunne että hukkuu toisten saastaan ja jätteisiin.

Te vanhat haaskat, hän ajatteli. Yksi heidän harvoista huumorintajun osoituksistaan oli ollut tapa, jolla he olivat suunnitelleet tämän tyylikkään ja ironisen tavan kuolla. Kuinka sovelialta heistä mahtoikaan tuntua raahata raihnaiset ruhonsa tanssiais-salin eriöihin, tappaa vihollisensa kirjaimellisesti ulostamalla näiden päälle.

Ilmanpaine kohosi ja etäinen kohina kertoi, että ylhäällä oli taas vedetty käymälä. *Senkin vanhat haaskat. Toivon, että edes sinä pudit lupauksesi, Balveda.*

Bozlen Kakkosen jinmotit tappavat uuden vuosikuninkaan läheisten... ajatteli hänen aivojensa yksi osa, kun katossa putket kohisivat ja jätteet lotisivat lämpimään nestemassaan, joka melkein täytti sellin. Aalto kulki hänen kasvojensa yli ja vetäytyi sitten taaksepäin jättäen hänen nenänsä vapaaksi sekunnin ajaksi niin, että hän ehti juuri siemaista keuhkot täyteen ilmaa. Neste nousi pehmeästi koskettamaan jälleen hänen sieraimiaan ja jäi siihen.

Hän pidätti hengitystään.

Kun hänet oli ripustettu, se oli ensin sattunut. Kädet oli suljettu nahkapusseihin ja pultattu paksuilla rautalenkeillä seinään hänen päänsä yläpuolelle. Koko hänen painonsa oli niiden varassa. Jalat oli sidottu yhteen ja jätetty roikkumaan rautaputken sisälle, joka myös oli kiinnitetty seinään jottei hän voisi laskea painoa jaloilleen ja polvilleen, irrottaa jalkojaan seinästä tai liikuttaa niitä sivulle kämmenenleveyttä enempää. Putki ulottui polvien yläpuolelle, sen yllä oli vain ohut ja likainen lannevaate joka katki hänen vanhan ja nuhruisen alastomuutensa.